

Valtuutettu Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloite Kemin kaupungin liittymisestä päästöttömyyttä, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta tavoittelevien edelläkävijäkaupunkien ja -kuntien Fisun verkostoon / Tehdyt toimenpiteet ja Kulma - 2024 hankkeeseen osallistuminen / Jäsenhakemuksen lähettäminen 5.11.2024 / Ilmoitus Kemin kaupungin hyväksymisestä Fisun verkoston jäseniksi / Kemin matka Sisun verkostoon, 7.3.2025 pidetyn kaupungin ja Fisun palvelukeskuksen palaverin palaute

Kaupunginvaltuusto 06.05.2024 § 44

Valtuutettu Viivi Järvelä esitti seuraavan aloitteen:

Kemin kaupungin liittyminen päästöttömyyttä, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta tavoittelevien edelläkävijäkaupunkien ja -kuntien Fisun verkostoon

Kemin kaupunki on jo vuosia painottanut yhtenä strategisena painopisteenään Vihreää Kemiä ja tähän strategiseen painopisteeseen liittyen esimerkiksi pyrkinyt pienentämään kaupungin hiilijalanjälkeä, vähentämään kulutusta, panostamaan kiertotalouteen ja arvioimaan ekologisuutta ja kestävyyttä suuremmissa hankinnoissaan. Kemin kaupunki kuuluu jo ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijöiden Hinku-verkostoon, jonka jäsenet tavoittelevat 80 % päästövähennystä vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Hinku-järjestöön kuuluu liki 100 kuntaa.

Ilmastomuutos, luontokato ja biodiversiteetin köyhtyminen ovat kiistatta yksiä ihmiskunnan suurimmista haasteista ja niiden torjuminen vaatii sekä kuntien tasolla, kansallisesti, Euroopan tasolla että globaalisti nopeita, rohkeita ja kunnianhimoisia toimia. Eurooppa on maailman nopeimmin lämpenevä maanosa ja Suomen arktinen luonto on erityisen herkkä lämpenemisen vaikutuksille. Suomalaisten kulutuksen hiilijalanjälki on kuitenkin 2000-luvulla lähes puolittunut, vaikka suomalaisten elintaso ei ole merkittävästi heikentynyt. Kulutuksen hiilijalanjäljen pienemisen taustalla onkin etenkin lämmityksen, liikkumisen ja ruoan päästöjen väheneminen, eli kunnilla ja valtiolla on ollut päästöjen ja kulutuksen vähenemisessä merkittävä rooli. Suurin vaikuttavuus päästöjen vähentämiselle saavutetaan silloin, kun jokaisella päätöksenteon tasolla huomioidaan ilmasto- ja ympäristövaikutukset sekä tehdään kullekin tasolle mahdollisia, kunnianhimoisia toimia.

Fisu (Finnish Sustainable Communities) on edelläkävijäkaupunkien ja -kuntien yhteisö, jonka jäsenet tavoittelevat vuoteen 2050 mennessä hiilineutraaliutta, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta. Fisun verkostoon kuuluu tällä hetkellä 11 kaupunkia tai kuntaa ja verkosto tarjoaa jäsenilleen tietoa, asiantuntija-apua, toimintatapoja ja tukea sekä tavoitteiden saavuttamista tukevia hankkeita. Lisäksi Fisun verkoston palvelukeskus, josta vastaavat Motiva Oy ja Suomen ympäristökeskus SYKE, tuottaa jäsenkunnille tietoa kuntien hiilijalanjäljestä, jätteistä ja ekologisesta jalanjäljestä tueksi kuntien työhön kohti päästöttömyyttä, jätteettömyyttä ja kestävästä kehitystä.

Fisun verkostoon liittyminen tarjoaisi Kemille runsaasti työkaluja, tukea ja uusia toimintatapoja kaupunkistrategian toteuttamiseksi ja nostaisi Kemin Suomen tämän hetken kunnianhimoisimpien ilmasto- ja ympäristötyötä tekevien kuntien joukkoon. Näistä syistä me allekirjoittaneet esitämme, että Kemin kaupunki käynnistää valmistelun Fisun verkostoon liittymiseksi ja Kemin kaupunginvaltuusto päättää liittymisestä verkostoon. Jäsenyyden

edellytyksenä on sitoutuminen verkoston tavoitteisiin hiilineutraaliudesta, jätteettömyydestä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta vuoteen 2050 mennessä, sitoutuminen verkoston välitavoitteisiin vuodelle 2030 ja vuosittainen jäsenmaksun maksaminen. Alle 30 000 asukkaan kuntien vuosittainen jäsenmaksu on 4 000 euroa (+ alv). Verkoston välitavoite vuodelle 2030 on tavoite vähentää päästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta, johon Kemi on jo sitoutunut kuuluessaan Hinku-verkostoon.

Päätös Aloite lähetettiin kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus 13.05.2024 § 174

Valmistelu

Esittelijä Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus lähettää aloitteen kaupungin kanslialle lausuntoa varten.

Päätös Kaupunginhallitus päätti lähettää aloitteen kaupungin kanslialle lausuntoa varten.

Kaupunginhallitus 17.06.2024 § 220

Valmistelu

Valmistelu: hallinto- ja kehitysjohtaja Jukka Vilen ja kestävän kehityksen päällikö Eija Kinnunen

Kemin kaupungin liittyminen Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloitteen mukaisesti Fisun kuntien (Finnish Sustainable Communities) verkostoon voisi tukea kaupungin kestävästä kehityksestä ja edistää sekä vahvistaa kaupungin imagoa vihreän siirtymän edelläkävijänä. Liittyminen Fisun verkostoon oletettavasti myös parantaisi Kemin kaupungin imagoa ja vetovoimaa erityisesti nuorten parissa. Kemin kaupungin liittymistä Fisun verkostoon on pohdittu ja arvioitu jo aiemminkin. Merkittävimmäksi ongelmaksi Fisun verkostoon liittymisessä tulisi muodostumaan käytettävissä olevien kestävän kehityksen käytännön toiminnan johtamisen, kehittämisen ja raportoinnin resurssin rajallisuus.

Fisun kunnilla on useita tavoitteita, joihin siihen liittyvät jäsenet sitoutuvat. Ne sitoutuvat olemaan hiilineutraaleja vuoteen 2030 mennessä ja jätteettömiä vuoteen 2050 mennessä. Liittyminen verkostoon voisi auttaa Kemiä saavuttamaan nämä kunnianhimoiset tavoitteet tarjoamalla tietoa ja tukea. Verkosto tarjoaa kunnille mahdollisuuden verkostoitua ja tehdä yhteistyötä muiden kuntien kanssa ja oppia kunnilta, jotka jakavat samat tavoitteet ja haasteet.

Kestävän kehityksen toimenpiteet, kuten energiatehokkuuden parantaminen, uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen ja jätteen vähentäminen tukevat kaupungin jo aloittamaa ympäristösertifikaattityötä ja voisivat tuoda taloudellisia säästöjä luontoarvojen lisäksi. Erityisesti energiatehokkuuden parantaminen ja resurssien tehokkaampi käyttö voivat tuoda taloudellisia säästöjä pitkällä aikavälillä. Kestävän kehityksen toimenpiteet ja sitä myötä kaupungin vihreä imago voivat luoda uusia työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia, sillä kestävä kehitys ja

ympäristöystävällisyys ovat yhä tärkeämpiä tekijöitä niin yrityksille kuin asukkaillekin, kun he valitsevat asumisen tai toimipaikan sijaintiaan.

Vaikka Fisu-kuntien verkostoon liittymisestä on monia potentiaalisia hyötyjä, aiheutuu liittymisestä myös haasteita. Kestävän kehityksen toimenpiteet vaativat usein merkittäviä alkuinvestointeja. Energiatehokkuuden parantaminen, uusiutuvien energialähteiden käyttöönotto ja muut vastaavat projektit voivat olla kalliita, ja niiden taloudelliset hyödyt saattavat ilmetä vasta pitkällä aikavälillä. Kemin kaupungilla on vaikeuksia saavuttaa sille asetettuja KETS-tavoitteita sekä jätehuollon raportoinnissa ja kuljetusten optimoinnissa on yhä paljon kehitettävää. Liittyminen verkostoon vaatii lisää hallinnollista työtä, kuten raportointia, seuranta, mittaamista ja arviointia sekä käytännön operatiivista työtä. Kemin kaupungilla on varsin rajoitetusti resursseja toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä eikä sitoutuminen koko organisaation tasolla ole vielä optimaalista ja em. tavoitteita tukevaa, mikä voi johtaa kestävästä kehityksestä vastaavan henkilöstön liian raskaaseen työtaakkaan ja paineeseen.

Kemin kaupunki kuuluu tällä hetkellä Hinku-kuntiin, joiden tavoitteet ovat pitkälti yhteneviä Fisu-kuntien kanssa. Fisu-kuntien tavoitteet ovat hiukan laajemmat kuin Hinku-kunnilla sisältäen mm. tavoitteita laajemmasta resurssiviisaudesta ja jätteiden vähentämisestä, kun taas Hinku-kunnat nimensäkin mukaisesti keskittyvät hiilineutraalisuuden saavuttamiseen. Hinku- ja Fisu kuntiin kuulumisen osoittaisi eittämättä vahvaa sitoutumista ympäristöasioihin ja ilmastomuutoksen torjuntaan.

On syytä huomata ja korostaa, että Kemin kaupunki on ainoa kunta Suomessa, joka on saanut ympäristösertifikaatti ISO 14001:n käytännön ympäristövaikutteille toimille. ISO-sertifikaatin ylläpitäminen ja siihen sisältyvän toimintamallin kehittäminen, juurruttaminen osaksi arkisia työtehtäviä ja laajentaminen koskemaan koko organisaatiota on meille lähivuosien suurimpia haasteita. Sertifioituja toimintoja ovat mm jätehuolto ja energiatehokkuus, joten sinällään Fisu-kuntiin liittyminen ei käytännön toimintaan oletettavasti juurikaan toisi lisäarvoa, mutta sen myötä hallinnollinen taakka kasvaisi entiestään ja kustannukset lisääntyisivät.

Kemin kaupungilla on kestävä kehityksen päällikkö (80% työaika), joka vastaa ja johtaa ympäristövaikutteisten toimien mm ISO sertifikaattien ylläpidosta, raportoinnin ja kehittämisen johtamisesta sekä monesta käytännön toimesta tapahtumasta. Resurssin riittävyys nykyistenkin toimien hoitamiseen on hyvin rajallinen ja liittymisen suurin haaste liittyisikin olemassa olevan resurssin riittävyyteen ja että liittymisellä ei vaaranneta nykyisten tehtävien ja tavoitteiden tuloksellista hoitamista sekä saavuttamista.

Fisu kuntiin liittymisestä täytyy maksaa vuosittainen 4000 euron jäsenmaksu.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa oheisen lausunnon kaupunginvaltuustolle Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä Fisu-kuntien (Finnish Sustainable Communities) verkostoon ja päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että Kemin kaupunki liittyy Fisu-kuntaverkostoon ja antaa asian valmisteluvastuun ympäristötoimen vastuulle.

Päätös Kaupunginhallitus päätti antaa oheisen lausunnon kaupunginvaltuustolle Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä Fisu-kuntien (Finnish Sustainable Communities) verkostoon ja päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että Kemin kaupunki liittyy Fisu-kuntaverkostoon ja antaa asian valmisteluvastuun ympäristötoimen vastuulle.

Kaupunginvaltuusto 09.09.2024 § 71

Päätösehdotus Kaupunginvaltuusto päättää merkitä tiedoksi oheisen lausunnon Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä Fisu-kuntien (Finnish Sustainable Communities) verkostoon.

Kaupunginvaltuusto päättää, että Kemin kaupunki liittyy Fisu-kuntaverkostoon ja antaa asian valmisteluvastuun ympäristötoimen vastuulle.

Päätös Minna Laitila esitti päätökseen eriävän mielipiteen, joka on liitteenä.

Kaupunginvaltuusto päätti merkitä tiedoksi oheisen lausunnon Viivi Järvelän ja 29 muun valtuutetun aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä Fisu-kuntien (Finnish Sustainable Communities) verkostoon.

Kaupunginvaltuusto päätti, että Kemin kaupunki liittyy Fisu-kuntaverkostoon ja antaa asian valmisteluvastuun ympäristötoimen vastuulle.

Ympäristölautakunta 15.10.2024 § 94

Valmistelu Ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Fisu-verkostoon liittymisen osalta on tehty seuraavat toimenpiteet:

- Ympäristöpäällikkö R. Pöykiö osallistui Fisu-verkostotapaamiseen 24-25.9.2024 (Teams).
- Ympäristöpäällikkö otti 26.9.2024 sähköpostilla yhteyttä Fisu-palvelukeskukseen (fisu@motiva.fi) lisäohjeiden saamiseksi Fisu-verkostoon liittymisen yksityiskohdista ja kaupungilta vaadittavista toimenpiteistä. Yhteydenotossa oli mukana kaupunginvaltuuston päätös Kemin halukkuudesta liittyä Fisu-verkostoon. Liittyminen edellyttää ensimmäisenä vaiheena yhteydenottoa Fisu-palvelukeskukseen sähköpostilla em. tavalla.

Liitteenä tilausvahvistus Kemin kulutusperäisten päästöjen laskennasta (Kulma – 2024 hanke).

Hanke käynnistyy lokakuussa 2024 ja se on Sitowisen Oy:n ja Luonnonvarakeskuksen(*) yhteishanke, jossa lasketaan hankkeessa mukana olevien kuntien ja kuntalaisten kulutuksesta aiheutuvat päästöt

viideltä sektorilta: energiankulutus, rakentaminen, liikkuminen, ruoka sekä tavarat ja palvelut.

Kulutusperäisten päästöjen laskenta on tarpeen, jotta tiedetään kasvihuonekaasupäästöjen muodostuminen kulutussektorittain, jotta voidaan arvioida mikä osuus eri kulutussektoreilla on kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöistä.

Kulutusperäisten päästöjen laskennan tietolähteenä ovat: Kunnittainen sähkönkulutus (Energiateollisuus ry), Kaukolämpötilasto (Energiateollisuus ry), Öljylämmityksen tiedot (CO₂-raportti ja kuntien toimittamat tiedot), FRES-malli (Syke), LCA-kertoimet (tuotettu useiden lähteiden perusteella), Polttoaineluokitus (Tilastokeskus), Vapaa-ajan asuntojen omistustiedot (Tilastokeskus), Mökkibarometri, ja Tietokyselyt.

Hankkeeseen on ilmoittautunut mukaan jo 15 kuntaa, jotka ovat pääasiassa Fisukuntia. Hanke päättyy keväällä 2025 ja hankkeen lopputuloksena syntyvä materiaali toimitetaan tilaajille keväällä 2025. Hankkeeseen osallistuminen maksaa Kemin kaupungille 1800 eur (alv 0%).

(*) Luonnonvarakeskus (LUKE) on maa- ja metsätalousministeriön alainen tutkimuslaitos, joka aloitti toimintansa 1. tammikuuta 2015. Luonnonvarakeskus muodostettiin yhdistämällä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Metsäntutkimuslaitos METLA, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus TIKE:n tilastotuotanto.

Esittelijä	Ympäristöjohtaja Mika Grönvall
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.

Ympäristölautakunta 19.11.2024 § 106

Valmistelu	ympäristöjohtaja Mika Grönvall, ympäristöpäällikkö Risto Pöykö <u>Liitteenä</u> on 5.11.2024 lähetetty Fisuhakemus. <u>Liitteenä</u> on 5.11.2024 lähetetty Fisuhakemuslomake, jolla kunta vahvistaa sitoutuvansa Fisuverkoston jäsenyyden edellytyksenä oleviin kriteereihin ”hyväksymällä” ne hakemuslomakkeeseen.
Esittelijä	Ympäristöjohtaja Mika Grönvall
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.

Ympäristölautakunta 21.01.2025 § 7

Valmistelu

ympäristöjohtaja Mika Grönvall, ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Liitteenä on 16.12.2024 saapunut sähköposti, jolla ilmoitetaan, että Fisuneuvottelukunta on hyväksynyt Kemin kaupungin mukaan Fisuverkostoon 11.12.2024 alkaen.

Sähköpostin liitteenä on myös Fisuneuvottelukunnan kokousmuistion (12.11.2024) sekä Fisuverkoston toimintasuunnitelma vuodelle 2025.

Toimintasuunnitelmasta on syytä erityisesti huomioida ”Ei-jätettä” – hankkeen tavoitteen seurantaan tukevien indikaattoreiden selvitystyö, jota jatketaan vuoden 2025 aikana. Lisäksi ”Ei-ylikulutusta” – hankkeen tavoitteille soveltuvia indikaattoreiden selvitystyötä jatketaan.

”Ei-ylikulutusta” – hankkeessa muotoillaan yhdessä kuuden kunnan (Hyvinkää, Joensuu, Jyväskylä, Lappeenranta, Turku ja Vantaa) kanssa kokeiluja kuntakohtaisista uusista ratkaisuksista kuluttajien ja yritysten kanssa yhteistyössä ylikulutuksen vähentämiseksi. Hankkeen tavoitteena on jakaa kokeilussa syntyviä oppeja kuntien kesken sekä myös koko kuntakentän. ”Ei-ylikulutusta” – hanke kestää 6/2024 – 6/2025.

Fisuverkostoon liittyvien selvitysten tekemiseksi kaupunki (tilapalvelu ja viranomaispalvelut) osallistuivat vuonna 2024 ”Kulma 2024”- hankkeen puitteissa myös korjausrakentamisen päästölaskentaselvitykseen (hinta 3500 eur; alv 0 %).

”Kulma 2024” – hankkeiden selvitykset valmistuvat vuoden 2025 aikana.

Esittelijä

Ympäristöjohtaja Mika Grönvall

Päätösehdotus

Merkitään Kemin kaupungin hyväksyntä Fisuverkoston jäseneksi tiedoksi ja saatetaan asia edelleen kaupunginhallituksen ja valtuuston tietoon vastauksena valtuutaloituksen johdosta tehdyistä toimenpiteistä.

Päätös

Lautakunta toteaa että Fisuverkoston jäsenyys voi olla riski alueen tärkeiden teollisten hankkeiden toteutumiselle tai rajoittaa niiden kehittämistä.

Merkittiin Kemin kaupungin hyväksyntä Fisuverkoston jäseneksi tiedoksi ja saatetaan asia edelleen kaupunginhallituksen ja valtuuston tietoon vastauksena valtuutaloituksen johdosta tehdyistä toimenpiteistä.

Valmistelu

ympäristöjohtaja Mika Grönvall, ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Kemin kaupunki ja Fisu-palvelukeskuksen edustajat kävivät 7.3.2025 palaverin otsikolla "Kemin matka Fisu-verkostoon".

Liitteenä on Fisu-palvelukeskuksen tekemä kooste palaveriin, jossa on esitelty mm:

- Kemin kaupungin itsearvioinnin tulokset miten ilmasto- ja resurssiviisaustavoitteet on sisällytetty kunnan johtamiseen, johtamisjärjestelmään ja ohjausprosesseihin.
- Muiden kuntien itsearviointit nykytilasta muun muassa Reetta-hankkeessa (Reetta = Resurssiviisaiden kuntien talous- ja ilmastojohtamisen kytkeä, 2021 – 2022, hankkeen välikooste).
- Fisu-kuntien resurssiviisauden tiekarttojen nimet ja niiden kaistat
- Kooste Fisu-verkoston toimintavuodesta 2025.

Resurssiviisauden tiekartan on ylätasoin toimintasuunnitelma ja ISOT askelmerkit siitä, miten Fisu-tavoitteisiin (ei kasvihuonekaasupäästöjä 2050, ei jätettä 2050, ei ylikulutusta 2050) päästäisiin.

Fisu-palvelukeskus suosittelee Kemin oman tiekartan tekemistä alue- ja kuntavaalien 2025 jälkeen, uusien valtuustojen aloittaessa toiminnan.

Kemin kaupungin osalta tiekartta on tekeillä ja valmistuneen vuoden 2026 talousarvion käsittelyn yhteyteen.

Fisu-verkoston Internet-sivuilla (<https://fisunetwork.fi>) on esitelty verkostoon kuuluvat kunnat ja niiden aikaansaannokset FISU-tavoitteiden saavuttamiseksi.

Esittelijä

Ympäristöjohtaja Mika Grönvall

Päätösehdotus

Merkitään Fisu-verkoston ajankohtaistarkastus tiedoksi ja tutustutaan FISU-verkoston Internet-sivuilla olevaan Kemin kaupungin esittelyyn.

Päätös

Merkittiin Fisu-verkoston ajankohtaistarkastus tiedoksi ja tutustuttiin FISU-verkoston Internet-sivuilla olevaan Kemin kaupungin esittelyyn.